

ΟΡΟΛΟΓΙΑ. — Νεοελληνική ὀρολογία, ὑπὸ *Μιχαὴλ Στεφανίδου**.

Τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους δυνάμεθα ἀναμφιβόλως νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὴν μονολεκτικὴν διατύπωσιν τῶν ὀρισμῶν, τοὺς δὲ ὀρισμοὺς ὡς τὴν κατ' οὐσίαν περίληψιν τῆς ἐπιστήμης. Ἐντεῦθεν δέ, ἡ ὁμοιόμορφος ὀρολογία συναποτελεῖ μίαν διὰ μέσου τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων διαθέουσαν συνθετικὴν ἐνέργειαν, παράγοντα θεμελιώδη τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης.

Θὰ ἦτο βεβαίως μία ἐξαιρετικῶς δυναμικὴ ἀφετηρία πρὸς τина ταχύτεραν προαγωγὴν τῆς καθόλου ἐπιστήμης ἢ καθιέρωσις μιᾶς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς γλώσσης, ἣτις θὰ καθίστα ἀμεσώτερον γνωστὴν εἰς τοὺς ἐπιστήμονας τὴν ὅλην ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν, καὶ θὰ ἔθετεν αὐτὴν συγχρόνως ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐρευνητοῦ. Ἄλλὰ μία τοιαύτη, θὰ εἴπωμεν, «Κοινοεπιστήμη» ἀφίσταται τόσον ἀκόμη μακρὰν ὅσον καὶ ἡ τῆς Εὐρώπης Κοινοπολιτεία.

Ἐν τούτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀρολογίαν, θὰ ἦτο δυνατὴ σχετικὴ τις προσέγγισις τῶν ἔθνῶν, καὶ τῆς προσεγγίσεως ταύτης τὴν ἐπιτυχίαν ἐγγυῶνται τὰ ἤδη ἰσχύοντα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ μερικὰ ταυτώματα συστήματα ὄρων, ἐπιβληθέντα ὑπὸ συνεδρίων διεθνῶν, ἢ ὑπὸ τῆς παραδόσεως, ὡς εἶναι ἐπὶ παραδ. τὰ διεθνῆ σύμβολα τῶν χημικῶν στοιχείων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λατινικῶν τῶν ὀνομάτων. Ἡ λατινικὴ δ' ἀκριβῶς ἐπίδρασις εἰς τὴν Δύσιν, ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως κατὰ τῶν Μεσαίωνα τῆς Λατινικῆς ὡς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς γλώσσης, καθιέρωσε τοὺς λατινικοὺς δυαδικοὺς ὄρους τῆς Φυσιογραφίας, κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Φυτολογίαν (οἶον *atropa belladonna*, *origanum majorana*), ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν Ζωολογίαν (*homo sapiens*, *ursus arctus*). Καὶ σύνηθες ἦτο τὸ σύστημα τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ὄρνιτολογίαν (*calx cretica*, *alumen stypteria*) μέχρι τῶν μέσων τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ἱατρικὴν εἶχεν εἰσαχθῆ ἡ Λατινικὴ δυαδικὴ ὀρολογία, ὅχι δὲ μόνον εἰς τὴν Συνταγολογίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Νοσολογίαν (οἶον *febris lenta*, *pulsus debilis*) Γνωστοὶ δ' ἀφ' ἑτέρου εἶναι οἱ διεθνεῖς λατινικοὶ ὄροι τῆς Φιλοσοφίας ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῶν Σχολαστικῶν, καὶ οἱ Λατινικοὶ ὀρισμοὶ καὶ ὄροι ἐκ τῶν ρωμαϊκῶν πηγῶν τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης.

Μετὰ τὴν Ἀναγέννησιν εἰς τὴν Δύσιν, ὅτε τὴν Σχολαστικὴν ἐπίσημον ἐπιστήμην μὲ τὴν διεθνή της λατινικὴν γλῶσσαν διεδέχθη τὸ Ἀνθρωπιστικὸν σύστημα, μὲ μίαν ἀναμφιβόλως καθολικὴν¹ πρὸς τὸν λαὸν κατεύθυνσιν, τὴν λατινικὴν ἤρχισαν ν' ἀντικαθιστοῦν αἱ ἰδιαιτέροι ἐκάστου ἔθνους γλῶσσαι, καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὀρολογίαν λέξεις κοιναί, μεταφράσεις ὡς τὸ πλεῖστον ἀρχαίων ἑλληνικῶν ὄρων, ἢ καὶ αὐτούσια τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ἡ χρησιμοποίησις δ' αὕτη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἐπιστήμην μὲ τὴν κατασκευὴν, συμφώνως πρὸς τὴν γνώσιν ἢ τὴν ἀγνοίαν τῆς ἑλληνικῆς Γραμματικῆς,

* Ἡ ἀνακοίνωσις ἐγένετο ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 16ης Μαΐου 1940. Ἴδὲ περίληψιν ἐν ἐφημ. «Messager d'Athènes» 17 Μαΐ 1940.

¹ Ἴδὲ τὸ ἔργον μου: *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν*, σ. 250, 252 καὶ τὸ ἄρθρον μου ἐν «Arheion» XIV (1932), σ. 435.

ἑλληνικῶν ὄρων διὰ τὰ ἔκτοτε ἐκ τῶν πειραματικῶν ἰδίως ἐργαστηρίων ἐξερχόμενα πολλαπλᾶ νέα πράγματα καὶ τὰς νέας θεωρίας. Ἄλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴν ἐν γένει καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων διακανονίζει συνήθως σήμερον ἢ ἐκάστοτε πρωτοβουλία τοῦ ἐπιστήμονος, ἐρευνητοῦ ἢ συγγραφέως. Ἐντεῦθεν δέ, τὸ ἐκ τῆς ἑλλείψεως κοινῆς διεθνοῦς ὀρολογίας κακὸν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ εἰδικωτέρου ἀτόπου τῆς ἀσυμφωνίας τῶν ἐπιστημόνων τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ἐπὶ τῆς ἰδίας του ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας, τοῦ ἀτόπου δὲ τούτου ἡ θεραπεία εἶναι βεβαίως ἐπιβεβλημένον καθήκον τῶν ἀκαδημιῶν.

* *

Τῆς ἐν γένει ὀρολογίας πρέπει νὰ διακρίνωμεν δύο θεμελιώδη συστήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἀναζητεῖ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν εἰς τὰς κοινὰς λέξεις, τὸ δ' ἕτερον τοῦναντίον θεωρεῖ καταλληλοτέρας ὡς ὄρους εἰδικούς τῆς ἐπιστήμης λέξεις ἀσυνήθεις ἢ πλασματικές, ἔξω τοῦ κοινοχρήστου λεξιλογίου. Τὸ πρῶτον σύστημα δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν *κοινολεκτικὸν* ἢ ἐμπειρικὴν ὀρολογίαν, τὸ δὲ δευτέρον *ἰδιολεκτικὸν* ἢ ἰδίως ἐπιστημονικὴν ὀρολογίαν. Τὴν διάκρισιν δὲ τῶν δύο συστημάτων ἀπαντῶμεν ἤδη ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τοὺς προσωκρατικούς φιλοσόφους, οἵτινες ἔπλαττον νέας λέξεις πρὸς δήλωσιν τῶν νέων των θεωριῶν, καὶ εἰς τὸν Ἴπποκράτη, τὸν θηρεύοντα πάντοτε μίαν τινα ἀρχαῖζουσαν ἄχρηστον γλῶτταν πρὸς ἐπιστημονικὰς ἐννοίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Γαληνόν, οἵτινες τοῦναντίον ἐπιζητοῦν συνήθως τὴν ἀπλούστευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν διὰ τῆς χρήσεως τῶν σχετικῶν πρὸς ταύτας κοινῶν ὀνομάτων¹.

Εἰς τὴν δημιουργίαν δὲ τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων κατ' ἀμφοτέρα τᾶνωτέρω συστήματα, διακρίνομεν δύο γενικοὺς τύπους: α) τὴν συμβολικὴν ὀνομάτισιν, ἣτις δίδει εἰς τὸ πρᾶγμα ὄνομα ἀπλῶς συμβολικὸν ἢ συμβατικὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐννοίας, ἔξω τῆς κοινῆς σημασίας τῆς λέξεως. Τοιοῦτοι δὲ συμβολικοὶ ὄροι εἶναι ἐπὶ παραδ. πολλὰ εἰς τὴν Φυσιογνωσίαν ὀνόματα τῶν χυμικῶν στοιχείων, οἱ ἀπὸ κυρίων ὀνομάτων εἰδικοί ἐπιστημονικοὶ ὄροι (βολταϊκὴ στήλη, γαλβανισμός, κττ.), οἱ ὄροι ἠλεκτρισμὸς καὶ μαγνητισμὸς, κτλ. Ὡς *ἡμισυμβολικοὺς* δὲ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τοὺς *μεταφορικοὺς* ὄρους, ἰδιάζοντας κυρίως εἰς ὀνομασίαν γενικῶν τάξεων φαινομένων, ὡς οἱ ὄροι τῆς Φυσικοχημείας, οἷον «ιδανικὰ ἀέρια», «δηλητηριάσεις καταλυτῶν», κλπ., τοὺς ὁποίους θ' ἀποκαλέσω καὶ ὄρους «ποιητικούς», εὐρισκομένους δ' ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς γενικῆς ἐπιστημονικῆς συνθέσεως². β) Τὴν ὀνομάτισιν διὰ λέξεως δηλωτικῆς μιᾶς χαρακτηριστικῆς ιδιότητος τοῦ πράγματος τοῦ φυσικοῦ ἢ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐπιστημονικὴν ὀροποιίαν, σύμφωνον πρὸς τὸν τρόπον τῆς γλωσσογονίας, τ. ἔ. πρὸς τὴν ὀνοματοποιίαν τοῦ λαοῦ, ὅστις καὶ τὰ συμβατικὰ κύρια ὀνόματα ἀντικαθιστᾷ συνήθως διὰ τῶν ἐπωνυμιῶν, δηλωτικῶν ἐνὸς ἰδιαιτέρου ἐντυπωτικοῦ γνωρίσματος τοῦ ὀνοματιζομένου ἀτόμου³.

¹ Ἴδὲ τὸ ἄρθρον μου: *La Terminologie des anciens* ἐν «Isis» VII, 3. 1925, σ. 468 ἔξ.

² Ἴδὲ ἐμὴν *Εἰσαγωγήν* σ. 3 - 4.

³ Ἴδὲ τὴν ἀνακοίνωσίν μου ἐν «Ἀθηνᾶς» 41 (1929) σ. 261 - 262.

Ἄλλ' ἡ *γνωρισματικὴ* αὐτὴ ὀροποιΐα, ἡ ἀπαιτοῦσα τὴν εὐρεσιν ἢ τὴν κατασκευὴν τῆς λέξεως, ἀπλῆς ἢ συνθέτου, ἥτις νὰ ἀποδίδῃ τὸν *ιδιάζοντα* χαρακτήρα τοῦ πράγματος, εἶναι τόσον πολλακίς δύσκολος, ὅσον καὶ ὁ ἐπακριβῆς ὀρισμὸς μιᾶς ἐννοίας. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ καλλιτέρα πηγὴ, ἥτις δύναται νὰ δώσῃ μίαν κατάλληλον ὀρογόνον λέξιν, εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα, τῆς ὁποίας ἡ συνεχῆς λογοτεχνικὴ κατεργασία κατέστησε μοναδικὴν τὴν λεξιπλαστικὴν τῆς ἰκανότητα. Μόνον δ' ἀληθῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν αἱ αὐταὶ ρίζαι παρέχουν λέξεις ὁμοειδεῖς κατὰ τρόπον ἀντικρῶς αὐτοζωϊκόν, ὥστε τὸ ἐντεῦθεν παραγόμενον λεξιλογικὸν δένδρον νὰ γεννᾷ μίαν ὡσαύτως συνθετικὴν διακλάδωσιν τῶν ἰδεῶν, καὶ στενὴν ἐντεῦθεν τὴν συνάρτησιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξελίξεως πρὸς τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων.

Διὰ τὸν λόγον δ' ἀκριβῶς τοῦτον, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιστημονικὴ παράδοσις εἶναι εἰς ἡμᾶς καὶ δρῶσα κληρονομικὴ δύναμις, ἡ Νεοελληνικὴ ἐπιστήμη ὀφείλει νὰ ζητῇ τοὺς ὅρους αὐτῆς πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ αὐτοὶ ἀρχαῖοι ὅροι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεχθοῦν ἀσυγχύτως τὴν ὁμοίαν νεωτερικὴν ἰδέαν, καὶ μάλιστα προκειμένου περὶ θεωριῶν καὶ ὑποθέσεων, καθ' ὅσον ἡ διηλεκτικὴ ἐξέλιξις ἀπομακρύνει ἀπὸ τῆς παλαιότερας τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὅρους κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συγχρόνου γνωστικῆς περιόδου¹. Ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι δυνάμεθα διὰ τοῦ ἀρχαίου ὅρου νὰ ὀνομάσωμεν καὶ πρᾶγμα ἀπλῶς ὅμοιον ἢ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀρχικῶς δηλωθὲν μὲ μίαν τινὰ τότε συμβολικὴν ἀπόκλισιν τοῦ ὅρου. Ὅπωςδὴποτε, χρήσιμον διὰ τὴν νεοελληνικὴν ἐπιστήμην εἶναι, ἢ νεωτέρα γνῶσις, τὴν ὁποίαν θὰ περιλάβῃ ὁ ἀρχαῖος ὅρος νὰ εὐρίσκειται κατὰ τὸ δυνατόν ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ ἡ παλαιὰ του σημασία ἐξελικτικῆς γραμμῆς οὕτως, ὥστε ὁ ἀνάκλητος αὐτὸς ὅρος ν' ἀποτελῇ συνάμα συμβολικὸν ὑπόμνημα τῆς ἱστορίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἰδέας.

Παράλληλος ἀναμφιβόλως πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὀνοματολόγος πηγὴ εἶναι ἡ καθαρεύουσα μὲ τὸν *ιδιάζοντα* γλωσσικόν τῆς πλοῦτον εἰς κυριολεκτικὰς ἀποχρώσεις, εἰς ἀλλοτροπίας καὶ μεταφοράς, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ἑλληνικὴ εὐφυΐα μακρᾶς σειρᾶς λογίων διὰ τῆς ἐρμηνείας ἢ παρερμηνείας, διὰ τῆς χρήσεως ἢ καταχρήσεως τῶν ἀρχαίων λέξεων, διὰ τοῦ καινοτόμου ἀρχαίζοντος ἢ δημοτικίζοντος γλωσσαρίου τῆς, σχετικοῦ πρὸς ἐννοίας τῆς ἀνωτέρας διανοήσεως. Ἐκ τῶν διαφόρων δ' ἐν γένει συνωνύμων λέξεων ὡς ὅρος δέον νὰ ἐκλέγεται λέξις τῆς πλησιεστεράς πρὸς τὸ ὀνομαστέον πρᾶγμα σημασίας, ἐκ τῶν ὀλιγώτερον δὲ κοινοχρήστων. Οὕτως ἐπὶ παραδ. τὴν «*πηδητικὴν*», ὡς συνήθως λέγουσιν, ἠλεκτρονικὴν ἀπορροήν, καλλίτερον εἶναι νὰ εἴπωμεν «*ἀλματικὴν*», καὶ ἐκ τῶν τριῶν ἐπιπέτων: *βλαβερός*, *ἐπιβλαβῆς* καὶ *βλαπτικός*, τὸ καταλληλότερον ὡς ἐπιστημονικὸς ὅρος *μηχανικῆς ἐνεργείας*, εἶναι τό: *βλαπτικός*, καθ' ὅσον τὸ μὲν *βλαβερός* συνήθως λέγεται ἐπὶ μικροβλάβης ὑλικῆς, τὸ δὲ *ἐπιβλαβῆς* ἐπὶ βλάβης ἠθικῆς, ἐν ᾧ τοῦναντίον τό: *βλαπτικός* ὄχι μόνον εἶναι τὸ ὀλιγώτερον κοινόν, ἀλλὰ καὶ σφῆζει ἀμείω-

¹ Ἴδὲ ἐμὴν *Εἰσαγωγὴν* σ. 9.

τον τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τοῦ ῥήματος, ὅπως καὶ ὅλα τὰ εἰς - ικος ἐπίθετα, τὰνάλογα πρὸς τὰ εἰς - σις ῥηματικά οὐσιαστικά.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται συνάμα, ὅτι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τῆς καθαρευούσης ἢ χρῆσις εἰς τὴν νεοελληνικὴν ὀρολογίαν δὲν σημαίνει καὶ τὴν μὴ χρησιμοποίησιν καὶ τῶν καθ'αυτὸ δημοτικῶν λέξεων καὶ τῶν δημοτικιστικῶν παραγῶγων, ὅταν δὲν ἐμποδίζῃ τὸ χύδην κοινόχρηστον τῆς λέξεως. Εἰς τινὰς μάλιστα εἰδικὰς περιπτώσεις καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ζητήσωμεν τὸν ὅρον εἰς τὴν ἐμπειρικὴν κυριολογίαν τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκομεν οὐχὶ σπανίως ἰδίους ἐπιστημονικούς ὅρους εἰδικῶν φαινομένων καὶ πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ὀνόματα ἀρχαῖα, μὴ παραδοθέντα ὑπὸ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας. Οὕτω δ' ἐπὶ παραδ. τὸ φαινόμενον τῆς τρομώδους κινήσεως τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵερος κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας (τὸ στερούμενον καὶ ἐν τῇ διεθνῇ ἐπιστήμῃ ὀνόματος) δύναται νὰ ὀνομασθῇ μὲ τὸν δημῶδη ὅρον: *σίσιλον* (σύσειλλον), καὶ τὸ φαινόμενον τῆς διὰ τοῦ χρόνου χυμικῆς διοργανώσεως τῶν οὐσιῶν (τὸ δηλούμενον συνήθως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ περιφραστικῶς) χρήσιμον εἶναι νὰ ὀνομάσωμεν μὲ τὸν δημῶδη ἐπίσης ὅρον: *σίτευσις* (σιτεύω), ἄλλως τε δὲ (καὶ πολλάκις τοῦτο ὑπεδείξαμεν) εἶναι στενὴ ἢ σχέσις τῆς νεοελληνικῆς ἐμπειρίας πρὸς τῆς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ὅχι μόνον κατὰ παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁμοιότητα διανοήσεως.¹

Ἡ ὡς ἀνωτέρω δ' ἑλληνικὴ ἀπόδοσις ἢ μετάφρασις τῶν καθιερωμένων διεθνῶν ὄρων δὲν εἶναι δυνατὴ, ὅταν τὸ ἀντίστοιχον ἑλληνικὸν συνώνυμον κατέχεται εἰς τὴν διεθνῇ ἐπιστήμῃ ὑπ' ἄλλου πράγματος, ὅπως τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς τὰς πολυσυνθέτους ἐνώσεις τῆς Ὄργανικῆς Χυμείας. Τὸ συνθετικὸν π.χ. *sulfo* (ἐκ τοῦ *sulfur* = θεῖον) δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ: *θειο* διότι τὸ ἑλληνικὸν τοῦτο *θειο* ἔλαβεν ἤδη μέρος εἰς ἄλλους συνθέτους ὄρους ἄλλης τάξεως ἐνώσεων. Ἄλλ' ἐν γένει, εἰς τὴν Ὄργανικὴν Χυμείαν, ἢ ὅπωςδήποτε ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς τῶν χυμικῶν συνθέσεων ὀρολογίας θὰ παρέβλαπτε τὴν ἐνιαῖαν νοητικὴν τῶν ὄρων σύνθεσιν, ἀκριβῶς ἀντίστοιχον πρὸς τὴν ἀλληλοσχτικὴν συνυπόστασιν τῶν ὀργανικῶν χυμικῶν ἐνώσεων, τῶν ὁποῖων τὰ κατὰ τάξεις ἰδιάζοντα χυμικὰ ριζικὰ ὑποδηλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀντιστοίχων λεξικῶν ριζῶν. Ἄλλὰ καὶ θὰ ἐβλάπτομεν ἐντεῦθεν συγχρόνως καὶ μίαν αὐτομάτως γενομένην ἀπαρχὴν ἐνιαίας διεθνοῦς ὀρολογίας. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀντικατάστασις ἑτεροσημάντου ἢ κακοσχήμου διεθνοῦς ἑλληνικοῦ ὄρου εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς ἐννοίας, ἀφομοιωθέντος ἐκ τῆς μακρᾶς του χρήσεως πρὸς τὸν ὀργανισμόν τῆς ἐπιστήμης, οὔτε εὐκολος, ἀλλ' οὔτε χρήσιμος εἶναι. Δυνάμεθα δ' ὅμως εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις νὰ ὑποδιορθώσωμεν τὸν ἀνελλήνιστον ἢ κακόφθογον ὄρον, γράφοντες ἐπὶ παραδ. *ἀφυλαξίαν* ἀντὶ «ἀναφυλαξίας», κ.τ.τ., ἢ νὰ παρετυμολογήσωμεν τὴν βαρβαρόφωνον λέξιν πρὸς εὐσχημον ἑλληνικὸν ἔτυμον.

Τὰ ἀνωτέρω περὶ τῆς νεοελληνικῆς ὀρολογίας ὑποδειχθέντα δὲν θὰ μετεβάλλοντο καὶ μὲ τὴν χρῆσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἄλλὰ καὶ

¹ Ἴδὲ ἐμὴν *Εἰσαγωγήν* σ. 25 καὶ τὰ ἄρθρα μου ἐν «*Δεξιμογραφικῷ Ἀρχεῖῳ*», κλπ.

² Ἴδὲ τὴν ἀνακοίνωσίν μου ἐν «*Ἀθηνᾶς*» 41 (1929) σ. 259.

ἀπὸ γενικωτέρας ἀκόμη ἀπόψεως, ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα, κατὰ σθένος ἀνάγκης ἀδήριον ἐκτενῶς διδασκομένη εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ ἐξασκοῦσα ἐπὶ τῆς οἰασδήποτε νεοελληνικῆς διαλέκτου τὴν καθ' ὁμοιότητα ἑλκτικὴν τῆς ἐπίδρασιν, οὐδέποτε δ' ἀφ' ἑτέρου χωρὶς τὴν καθαρεύουσαν — τὸ διαγωγικὸν τοῦτο μεσάζον μεταξὺ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τῆς δημώδους — θὰ ἠδύνατο ἢ δημοτικὴ νὰ διεκδικήσῃ τὴν θέσιν κοινῆς γραφομένης γλώσσης.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ.— Ἐπὶ τῶν κανονικῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀκεραίων καὶ μερομόρφων συναρτήσεων πεπερασμένης τάξεως ὑπὸ **Ἰωάννου Ἀν. Ἀναστασιάδου***. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. **Κωνστ. Μαλιέζου**.

1. Μία οἰκογένεια συναρτήσεων $\{f(z)\}$ ὁλομόρφων εἰς τόπον (D) λέγεται κανονικὴ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ἐὰν ἀπὸ οἰανδήποτε ἀκολουθίαν συναρτήσεων τῆς οἰκογενείας δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν μερικὴν ἀκολουθίαν, ἡ ὁποία νὰ συγκλίνῃ ὁμοιόμορφως ἐντὸς τοῦ (D) πρὸς συνάρτησιν, ἡ ὁποία δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ σταθερὰ ἄπειρον.

Ὁ τόπος (D) δύναται νὰ εἶναι καὶ ὁλόκληρον τὸ ἐπίπεδον, ὅτε πρόκειται περὶ οἰκογενείας ἀκεραίων συναρτήσεων. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, διὰ νὰ εἶναι ἡ οἰκογένεια κανονικὴ, πρέπει νὰ εἶναι κανονικὴ εἰς πάντα κύκλον μὲ κέντρον τὴν ἀρχήν.

Αἱ οἰκογένειαι τῶν ἀκεραίων συναρτήσεων δὲν εἶναι γενικῶς κανονικαί.

Οὕτως ἡ οἰκογένεια,

$$f_n(z) = e^{kz^n},$$

ὅπου k σταθερὰ μεγαλυτέρα τῆς μονάδος, ἐνῶ εἶναι οἰκογένεια ἀκεραίων συναρτήσεων, δὲν εἶναι κανονικὴ ἐντὸς κύκλου μὲ κέντρον σημεῖον z_0 τοῦ φανταστικοῦ ἄξονος καὶ ἀκτῖνα ὅσονδήποτε μικράν¹.

Εἶναι λοιπὸν οὐσιῶδες διὰ τὴν μελέτην τῶν ἀναλυτικῶν συναρτήσεων νὰ διαπιστώνωμεν ἐκάστοτε, ἐὰν μία οἰκογένεια εἶναι κανονικὴ ἢ ὄχι.

Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην ἐξετάζονται περιπτώσεις ἀρκετὰ γενικαί, ἵνα μία οἰκογένεια ἀκεραίων ἢ μερομόρφων συναρτήσεων εἶναι κανονικὴ.

Τὰ κυριώτερα συμπεράσματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

2. « Αἱ ἀκέραιαι συναρτήσεις πεπερασμένης τάξεως p_n ($p_n \leq k$ σταθεροῦ)

$$f_n(z) = \sum_{m=0}^{\infty} \binom{n}{m} c_m z^m,$$

* *Jean A. Anastassiades*, Sur les familles normales de fonctions entières et méromorphes d'ordre fini.

¹ Βλ. *P. Montel*, Leçons sur les familles normales de fonctions analytiques etc. Paris, Gauthier-Villars, 1927.